

УТВЪРДИЛ: /П/

РОСЕН БЕЛЧЕВ

ОБЛАСТЕН УПРАВИТЕЛ НА ОБЛАСТ МОНТАНА

СЪГЛАСУВАЛ: /П/

ТРАЙКА ТРАЙКОВА

НАЧАЛНИК НА

РЕГИОНАЛНО УПРАВЛЕНИЕ НА ОБРАЗОВАНИЕТО - МОНТАНА

СЪГЛАСУВАЛ: ОБЛАСТЕН СЪВЕТ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ МОНТАНА

Протокол от 09.03.2018 г.

**ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА ПОДКРЕПА ЗА
ЛИЧНОСТНО
РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ
В ОБЛАСТ МОНТАНА
(2018 – 2019)**

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ

ПЛАН АНАЛИЗИ НА ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНОТО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЛАСТ МОНТАНА

II.1.ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЛАСТ МОНТАНА

II.2.СТРУКТУРА И СЪСТОЯНИЕ НА СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И
УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЛАСТ МОНТАНА

II.3.АНАЛИЗ НА РЕСУРСНАТА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ НА СИСТЕМАТА НА
ПРЕДУЧИЛИЩНО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ В ОБЛАСТ МОНТАНА

II.4.АНАЛИЗ НА МАТЕРИАЛНАТА СРЕДА И НА УСЛОВИЯТА ЗА
ОСИГУРЯВАНЕ ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА
ОБЛАСТ МОНТАНА

II.5.АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВАТА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ НА СИСТЕМАТА НА
ПРЕДУЧИЛИЩНО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ В ОБЛАСТ МОНТАНА

II.6. SWOT АНАЛИЗ

III. ВИЗИЯ, МИСИЯ, ЦЕЛИ И МЕРКИ

III.1. ВИЗИЯ, МИСИЯ И ЦЕЛИ

III.2.МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

IV. СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА. ИНДИКАТОРИ

V. ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА

VI. КОМУНИКАЦИОННА ПРОГРАМА

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

МОН	Министерство на образованието и науката
РУО	Регионално управление на образованието
ОУ	Основно училище
НУ	Начално училище
ДГ	Детска градина
РЕПЛРДУСОП	Регионален екип за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците със специални образователни потребности
РЦПППО	Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование
ЦПЛР	Център за подкрепа на личностното развитие
ЦСОП	Център за специална образователна подкрепа
АСП	Агенция за социално подпомагане
АХУ	Агенция за хора с увреждания
ДАЗД	Държавната агенция за закрила на детето
ДДЛРГ	Дом за деца лишени от родителски грижи
ДДМУИ	Дом за деца и младежи с умствена изостаналост
ДДУИ	Дом за деца с умствена изостаналост
ДМСГД	Дом за медико-социални грижи за деца
ЕКПО	Екип за комплексно педагогическо оценяване
ЕПЛР	Екип за подкрепа за личностно развитие
ЗПУО	Закон за предучилищното и училищното образование
МКБППМН	Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни
НПО	Неправителствена организация
НЕИСПУО	Национална електронна информационна система за предучилищното и училищно образование
ОЗД	Отдел „Закрила на детето”
РДСП	Регионална дирекция за социално подпомагане
РЗП	Регионално звено за подкрепа
РЗИ	Регионална здравна инспекция
ЦНСТ	Център за настаняване от семеен тип
СОП	Специални образователни потребности

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Областната стратегия за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците в област Монтана е разработена на основание чл. 196 от Закона за предучилищното и училищното образование (обн. ДВ бр. 79 от 13.10.2015 г.), във връзка с чл. 5 от Наредбата за приобщаващо образование (обн. ДВ бр. 86 от 27.10.2017 г.) и въз основа на изготвените Анализи на потребностите от подкрепа на личностното развитие на децата и учениците във всяка от общините в областта.

Законът за предучилищното и училищното образование определя образованието като национален приоритет, който се гарантира чрез прилагането на основополагащи принципи:

- единна образователна политика за осигуряване правото на предучилищно и училищно образование;
- ориентираност към интереса и към мотивацията на детето и на ученика, към възрастовите и социалните промени в живота му, както и към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;
- равен достъп до качествено образование и приобщаване на всяко дете и на всеки ученик;
- равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на предучилищното и училищното образование;
- запазване и развитие на българската образователна традиция;
- хуманизъм и толерантност;
- съхраняване на културното многообразие и приобщаване чрез българския език;
- иновативност и ефективност в педагогическите практики и в организацията на образователния процес въз основа на научна обосновааност и прогнозиране на резултатите от иновациите;
- прозрачност на управлението и предвидимост на развитието на предучилищното и училищното образование;
- автономия за провеждане на образователни политики, самоуправление и децентрализация;
- ангажираност на държавата, общините и юридическите лица с нестопанска цел, работодателите, родителите и други заинтересовани страни и диалог между тях по въпросите на образованието.

Законът за предучилищното и училищното образование внася нови изисквания за качество в българското образование, разглеждайки личностното развитие като пресечната

точка за междусекторните политики и грижата за деца на всички равнища на управление - на общинско, областно и национално ниво. Подкрепата стартира в образователните институции, но се реализира ефективно чрез сътрудничеството между отделните сфери – социална, здравна, образователна, а това сътрудничество се случва преди всичко на местно ниво. Подкрепата за личностно развитие дава на общините платформа, върху която да организират и координират различните услуги за децата. Основа за планиране на подкрепата са областната и общинска стратегия за личностно развитие.

Със закона се създаде законовата рамка за разработването и изпълнението на областни и общински стратегии за личностно развитие на децата и учениците, чрез които на местно ниво да бъдат уредени обществените отношения, свързани с осигуряването на приобщаващо образование, и конкретните дейности на ангажираните в тази система териториални и местни органи на изпълнителната власт с цел предоставяне на подкрепа за личностното развитие на децата и учениците. Подкрепата за личностно развитие следва да се осигурява на всички деца и ученици, в съответствие с индивидуалните им потребности и има за цел да осигури подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им.

Държавният образователен стандарт за приобщаващо образование регламентира организиращия принцип на подкрепата за личностно развитие като **обща и допълнителна**. Общата подкрепа за личностно развитие е насочена към развитието на потенциала на всяко дете и ученик, а допълнителната - към деца и ученици със специални образователни потребности (СОП), в риск, с изявени дарби, с хронични заболявания.

Стратегията е създадена в процес на партньорство между заинтересованите страни в област Монтана – Регионално управление на образованието, единайсетте общински администрации в областта, Регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование, областна администрация Монтана и други териториални структури на изпълнителната власт, неправителствени организации.

За организиране процеса на разработването на Стратегията, със заповед на областния управител е сформиран Областен оперативен екип, включващ представители на областната администрация, Регионално управление на образованието – Монтана, Регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование - Монтана, Регионална дирекция „Социално подпомагане” - Монтана, представители на всички общини от областта и представители на неправителствения сектор.

Настоящата Стратегия е изготвена въз основа на Анализ на потребностите от подкрепа във всяка община на територията на областта. В съответствие със разпоредбите на чл. 196,

ал. 3 от ЗПУО разработените анализи са приети с решения на общинските съвети, както следва:

- Община Берковица– решение № 794, протокол № 46/28.04.2017 г.
- Община Бойчиновци– решение № 220, протокол № 20/26.04.2017 г.
- Община Брусарци– решение № 144, протокол № 21/28.04.2017 г.
- Община Вълчедръм – решение № 196, протокол № 22/28.04.2017 г.
- Община Вършец – решение № 402, протокол № 28/28.04.2017 г.
- Община Георги Дамяново – решение № 174, протокол № 20/06.04.2017 г.
- Община Лом – решение № 278, протокол № 34/28.04.2017 г.
- Община Медковец– решение № 234, протокол № 23/27.04.2017 г.
- Община Монтана – решение № 457, протокол № 19/27.04.2017 г.
- Община Чипровци – решение № 312, протокол № 29/19.04.2017 г.
- Община Якимово– решение № 183, протокол № 25/12.04.2017 г.

Настоящият документ е разработен и в съответствие със стратегическите документи, визиращи насоките за осъществяване на приоритетни политики в областта на приобщаващото образование и личностното развитие:

- Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020);
- Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етнически малцинства (2015 – 2020);
- Стратегията за насърчаване и повишаване на грамотността (2014 –2020);
- Национална стратегия за детето (2008 – 2018);
- Национална програма за закрила на детето (2016 – 2017 – 2018).

Тенденциите, заложи в документа, са пряко съобразени със заложените в международни документи и прилаганите европейски политики в областта на приобщаващото образование: Всеобща декларация за правата на човека (1948), Конвенция на ООН за правата на детето (1989), Рамка за действие на Световния форум по образованието, Дакар (2000) и др. Докладите на Европейския съвет за образование и споразуменията на страните-членки по отношение на прилагането на Лисабонската стратегия, които имат нормиращ характер за образователната политика в рамките на Обединена Европа. В духа на добрите европейски практики за активно гражданско участие в управлението на местно ниво, настоящата Стратегия се явява изпълнение на споделената от Жак Делор визия за образованието:

Да се учим да учим и знаем!

Да се учим да действаме и можем!

Да се учим да живеем с другите и различните!

Да се учим да бъдем, да сме ние /аз/!

II. АНАЛИЗ НА ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНОТО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЛАСТ МОНТАНА

Изпълнението на Закона за предучилищното и училищно образование и изготвянето на областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците създава необходимост от анализ на потребностите от подкрепа на личностното развитие на децата и учениците от област Монтана.

Анализът включва актуална информация за детските градини, училищата и центровете за подкрепа на личностното развитие, функциониращи на територията на областта, както и организирани към момента дейности, подкрепящи обучението и възпитанието на децата и учениците, дейности за развитие на техните интереси и способности в областта на науките, технологиите, изкуството и спорта, ресурсно подпомагане на деца и ученици със специални образователни потребности, педагогическа и психологическа подкрепа и др.; ресурсната обеспеченост на системата на предучилищното и училищното образование в област Монтана; материалната среда и условията за личностно развитие; финансовата обеспеченост на системата на предучилищно и училищно образование в област Монтана за осигуряване на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в областта.

II.1. Демографска характеристика на област Монтана

По данни на ГД „ГРАО” към МРРБ населението на област Монтана към 31.12.2017 г. по постоянен адрес е 153 981 души, а по настоящ адрес – 137 067. Сравнено с преброяване на населението и жилищния фонд в Република България 2011 г. (148 098 души), то намалява с 11 031 души. В разпределението на населението на общинско ниво съществува ясно изразен дисбаланс между община Монтана и останалите общини.

Данни за населението на област Монтана и по общини към 31.12.2017 г.

№	Община	Общ брой население	Постоянен адрес	Настоящ адрес	Момчета до 19 г.	Момичета до 19 г.
1.	Берковица	19 818	19 818	18 118	1 742	1 652
2.	Бойчиновци	8 754	8 754	9 122	846	831
3.	Брусарци	4 703	4 703	4 813	421	360
4.	Вълчедръм	9 351	9 351	9 175	962	915
5.	Вършец	8 126	8 126	7 766	851	782
6.	Георги Дамяново	2 144	2 144	2 400	76	80
7.	Лом	30 904	30 904	28 614	2 547	2 529
8.	Медковец	3 760	3 760	3 942	386	324
9.	Монтана	58 820	58 820	53 053	4 838	4 607

10.	Чипровци	3 550	3 550	3 455	152	167
11.	Якимово	4 051	4 051	4 375	439	396
	общо за областта	153 981	153 981	137 067	13 260	12 643

Източник: ГРАО

Брой деца и ученици по възрастови групи към 31.12.2016 г.

№	Община	Общ брой деца	Деца от 0 до 7 г. вкл.	Деца и ученици от 8 до 14 г. вкл.	Деца и ученици от 15 до 19 г. вкл.
1.	Берковица	3 792	1 494	1 281	1 017
2.	Бойчиновци	1 523	570	616	337
3.	Брусарци	758	269	306	183
4.	Вълчедръм	1 931	621	645	665
5.	Вършец	1 546	586	626	334
6.	Георги Дамяново	152	58	46	48
7.	Лом	5 383	2 036	1 884	1 463
8.	Медковец	651	241	238	172
9.	Монтана	10 007	3 955	3 569	2 483
10.	Чипровци	377	115	93	169
11.	Якимово	799	298	303	198

Източник: Анализите на общините от областта

В сравнение със средното равнище на раждаемостта за страната през 2016 г., област Монтана е на последните места спрямо останалите области. Средната възраст на майките при раждане на първо дете през 2016 г. в област Монтана е 24,3 г. при средно за страната 27,0 г. За област Монтана остава значим проблем ранната раждаемост - под 18-годишна възраст на майка. Чести са случаите „деца раждат деца”, при които деца на 13-14 г. раждат първите си деца, а на възраст 18-19 г. вече са родили по две и повече деца.

През 2016 година област Монтана е втора след област Видин с най-висока смъртност - 21.3‰. Коефициентът на детската смъртност за област Монтана е 12.7‰ при средно за страната 6.5‰. Като причини могат да се изтъкнат силно влошените социално-икономически условия, високият процент малцинствено население с ниска здравна култура, значителният брой новородени деца с инфекции, вродени малформации и хипотрофия и др.

По данни от последното преброяване – през 2011 г., българската етническа група обхваща 123 820 души или 86,3% от лицата, доброволно декларирали етническото си самоопределение. Ромският етнос традиционно е втората по численост етническа група в областта и наброява 18 228 души, според самоопределянето на лицата, с относителен дял от 12.7 %. Монтана е областта с най-голям дял на ромския етнос в страната, следвана от област Сливен - 11.8 %, Добрич – 8,8 % и Ямбол – 8,5%.

Демографското състояние очертава тенденция за критично намаляване на общия брой на населението в област Монтана. Продължава процесът на демографско остаряване. Цялото население на областта е разпределено в 8 града и 122 села.

За намаляване на населението в областта допринася:

- Отрицателният механичен прираст;
- Влошаване на възрастовата структура, поради ниската раждаемост, високата смъртност и миграцията;
- Постоянно намаляване на общия брой на населението със стойности по-високи от средното за страната и увеличаването на ромското население в областта;
- Неблагоприятната възрастова структура и малкия брой на населението в общините Георги Дамяново, Чипровци, Якимово, Медковец, Брусарци и Бойчиновци.

II.2. Структура и състояние на системата на предучилищното и училищно образование на територията на област Монтана

Системата на предучилищно и училищно образование на територията на област Монтана за учебната 2016/2017 година обхваща:

- **51** детски градини
- **64** училища - начални, основни, средни профилирани, професионални гимназии и помощни училища, като от 1 август 2-те помощни училища са преобразувани в ЦСОП
- **4** центъра за подкрепа на личностното развитие.
- **1** Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование - Монтана

Системата на предучилищно и училищно образование на територията на област Монтана за учебната 2017/2018 година обхваща:

- **49** детски градини
- **61** училища - начални, основни, средни профилирани, професионални гимназии и помощни училища, като от 1 август 2-те помощни училища са преобразувани в ЦСОП
- **4** центъра за подкрепа на личностното развитие.
- **1** Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование – Монтана

Данни за обхванати деца и ученици в образователните институции

Деца и ученици, разпределени в детски градини и училища	брой деца и ученици към 15.09.2016 г.	брой деца и ученици към 15.09.2017 г.
Деца в детски градини	2142	2021

(без подлежащи на задължително предучилищно образование)		
Деца, подлежащи на задължително предучилищно образование – подготвителни групи в детска градина или училище	2076	2037
Ученици в общински и държавни училища – начален етап	4720	4581
Ученици в общински и държавни училища – прогимназиален етап	4602	3380
Ученици, обучаващи се в дневна, комбинирана и индивидуална форма на обучение в общински и държавни училища – гимназиален етап	4408	5227
Общ брой на децата и учениците, включени в системата на ПУО на територията на областта:	13 730 ученици + 4 218 деца = 17 948	13 188 ученици + 4 058 деца = 17 247

Източник: Информация от РУО - Монтана

Данни за необхванати и отпаднали деца и ученици в образователните институции

Деца и ученици, необхванати в системата на ПУО	брой за учебната 2015/2016 г.
Брой необхванати 5 годишни и 6 годишни деца	258 +306 = 564
Брой ученици в задължителна училищна възраст, необхванати в системата на училищното образование	289
Брой ученици, отпаднали от системата на училищното образование	88
Брой ученици, напуснали без удостоверение за преместване	113

Източник: Анализите на общините от областта и информация от РУО - Монтана

Данни за деца и ученици със специални образователни потребности в детски градини и училища

Деца и ученици със специални образователни потребности	2016/2017 учебна година	2017/2018 към м. Януари
5.1 Общ брой на децата и учениците със специални образователни потребности, които се обучават в детски градини по чл. 35 и в училищата по чл. 38 от Закона за предучилищното и училищното образование	379	389
От общия брой по т.5.1 – с ресурсно подпомагане от РЦПППО	259	217
5.2. Общ брой на децата и учениците със специални образователни потребности, които се обучават в специални училища/ЦСОП	68	60
5.3 Деца и ученици със сензорни увреждания	21	25
5.4 Деца и ученици с множество увреждания	39	39
5.5 Деца и ученици с интелектуални затруднения	204	184
5.6 Деца и ученици с езиково-говорни нарушения	16	19
5.7 Деца със специфични нарушения на способността за учене (дислексия, дисграфия, дискалкулция)	80	96
5.8 Деца и ученици с разстройства от аутистичния спектър	15	17
5.9 Деца с емоционални и поведенчески разстройства	4	9

От всички деца и ученици със СОП – брой на децата и учениците с необходимост от интензивна грижа и подкрепа	43	48
---	-----------	-----------

Източник: Анализите на общините от областта, РЦПППО-област Монтана и информация от РУО - Монтана

Данни за включването на децата и учениците с осигурена допълнителна подкрепа

учебна година	общ брой деца и ученици със СОП на ресурсно подпомагане	брой деца и ученици с осигурена допълнителна подкрепа от РЦПППО	брой деца и ученици с осигурена допълнителна подкрепа от училище/детска градина	брой ученици, обучаващи се в ЦСОП
2016/2017	447	259	120	68
м. Януари 2017/2018	449	217	172	60

Източник: Информация от РУО - Монтана

Данни за деца и ученици с хронични заболявания по ДГ и училища в края на учебната 2016/2017 г.

община	брой деца и ученици
Берковица	32
Бойчиновци	5
Брусарци	5
Вълчедръм	12
Вършец	20
Георги Дамяново	5
Лом	34
Медковец	20
Монтана	360
Чипровци	-
Якимово	-
РУО - Монтана	Деца с хронични заболявания, подали документи за прием след завършен VII клас чрез РУО в училищата - 6

Източник- Анализите на общините от областта

Данни за деца и ученици в риск в детски градини и училища - в края на учебната 2016/2017 г.

Община	Деца без родителска грижа или чиито родители са починали, неизвестни, лишени или с ограничени родителски права, в т.ч с родители в	Деца, жертва на злоупотреба, насилие, експлоатация или всякакво друго нехуманно или унижително отношение или	Деца в опасност от увреждане на физическото, психическото, моралното и интелектуалното и социалното развитие	Деца, извършили насилие	Деца, отпаднали от училищата

	чужбина	наказание			
Берковица	12	2	3	-	-
Бойчиновци	25	-	17	2	-
Брусарци	11	-	-	-	-
Вълчедръм	2	-	1	-	-
Вършец	11	5	2	4	-
Георги Дамяново	25	-	-	6	-
Лом	181	1	7	-	-
Медковец	23	-	-	-	-
Монтана	175	5	45	3	-
Чипровци	4	1	-	1	-
Якимово	-	-	-	-	-
РУО- Монтана	-	-	-	-	42

Източник: Анализите на общините от областта и информация от РУО - Монтана

Данни за включването на децата и учениците във форми за развитие на интересите и потребностите за учебната 2016/2017 г.

Ученици, включени в ЦОУД		Ученици, включени във форми за развитие на интересите по проекти към МОН	
Брой групи	Брой ученици	Брой групи	Брой ученици
СУ- 68	1479	356	4752
ОУ- 98	2234	339	4339
НУ- 1	26	13	155
ПУ- 6	41	4	22
ОБЩО: 173	3780	712	9268

Източник: Анализите на общините от областта и информация от РУО - Монтана

Данни за включването на децата и учениците във форми за развитие на интересите и потребностите - за учебната 2017/2018 г.

Ученици, включени в дейности ЦДО	Брой училищни групи/форми за развитие на интересите на учениците	Ученици, включени във форми за развитие на интересите по проект "Твоят час"	Брой ученици, включени в извънучилищни форми за развитие на интересите
3729	112	8715	1439

Източник: РУО - Монтана

Данни за деца и ученици с изявени дарби по общини през учебната 2016/2017 г.

Община	Деца и ученици с постижения в областта на науката	Деца и ученици с постижения в областта на спорта	Деца и ученици с постижения в областта на изкуството	Деца и ученици с постижения на национални олимпиади	Деца и ученици, включени в НП за талантиливи ученици
Берковица	16	6	4	-	-
Бойчиновци	-	-	-	-	-
Брусарци	-	-	-	-	-
Вълчедръм	7	6	8	-	-
Вършец	15	11	8	-	-
Георги Дамяново	5	-	-	-	-
Лом	27	84	22	-	-
Медковец	-	-	-	-	-
Монтана	121	79	96	-	-
Чипровци	-	-	-	-	-
Якимово	-	-	-	-	-
РУО-Монтана				22	16

Източник: Анализите на общините от областта

На територията на област Монтана:

- през учебната 2016/2017 година приобщаващо образование се осъществява в 22 детски градини, 46 общообразователни училища и 2 помощни училища. От тях 1 детска градина и 4 училища работят по проект „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие” на МОН;

- през учебната 2017/2018 година допълнителна подкрепа се осъществява в 24 детски градини, 48 общообразователни училища, 2 ЦСОП и 2 социални услуги за общността. От тях 1 детска градина и 4 училища работят по проект „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие” на МОН;

- през учебната 2016/2017 година общият брой на децата и учениците със СОП в област Монтана е 447, от тях на 259 се оказва допълнителна подкрепа от РЦПППО – област Монтана, на 120 се оказва допълнителна подкрепа от ресурсни учители към училищата; 68 ученици се обучават в 2 помощни училища.

- през учебната 2017/2018 година общият брой на децата и учениците със СОП в област Монтана е 449, от тях на 217 се оказва допълнителна подкрепа от РЦПППО – област Монтана; на 172 се оказва допълнителна подкрепа от ресурсни учители към училищата и детските градини; 60 ученици се обучават в 2 ЦСОП.

Данни за деца и ученици със СОП по класове и етапи, които са на допълнителна подкрепа от РЦПППО –Монтана и от ресурсни учители в училищата за последните 4 учебни години

Деца и ученици със СОП	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018 към м. Януари
1. Общ брой деца от предучилищна възраст	52	47	47	47
2. Общ брой ученици в начален етап	111	118	140	139
I клас	20	28	18	21
II клас	27	28	42	34
III клас	26	33	37	43
IV клас	38	29	43	41
3. Общ брой ученици в прогимназиален етап	120	127	148	160
V клас	32	43	34	57
VI клас	22	30	55	30
VII клас	32	20	37	51
VIII клас	34	34	22	22
4. Общ брой ученици в гимназиален етап	28	40	44	43
IX клас	9	21	13	17
X клас	7	7	20	8
XI клас	6	7	4	14
XII клас	6	5	7	4
общ брой ученици със СОП	311	332	379	389

През 2016 година на територията на област Монтана стартира изпълнението на проект „Заедно от детската градина“, на основание подписано Споразумение за разбирателство и сътрудничество между Министерството на образованието и науката и УНИЦЕФ България. РЦПППО – област Монтана е партньор по проекта, който обхваща 5 детски градини на територията на областта - ДГ № 3 „Буратино“, гр. Монтана , ДГ № 10 „Детелина“, гр. Монтана, ДГ № 12 „Здравец“, гр. Монтана, ДГ № 12 „Звънче“, гр. Лом, ДГ „Звездица“, с. Лехчево. Проектът има за цел да допринесе за изграждане на приобщаваща и подкрепяща образователна среда в детските градини, която да гарантира пълноценното развитие на потенциала и талантите на всяко дете, с фокус върху децата със специфични потребности.

През учебната 2016/2017 година продължават дейностите по проект „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие“ на МОН в една детска градина и четири пилотни училища от областта – ДГ „Звънче” – Берковица, Трето основно училище „Д-р Петър Берон”, гр. Монтана, СУ „Иван Вазов”, гр. Вършец и СУ „Отец Паисий”, гр. Лом, VI СУ „Отец Паисий”, гр. Монтана, в което се обучават деца, изведени от институции и настанени в

новите услуги - ЦНСТ. Подкрепата на учениците със СОП от пилотните училища и детска градина продължава по Оперативна програма «Наука и образование за интелигентен растеж 2014-2020 година».

Основна цел на проекта е осигуряването на подкрепяща среда за равен достъп до образование и създаването на образователната система за осъществяването на приобщаващо образование. Опитът на посочените учебни заведения допринася за изграждането на пилотен модел за преход от интегрирано към включващо и от включващо към приобщаващо обучение на децата и учениците със специални образователни потребности, което налага приспособяване на средата в детската градина и на училищната система към детето, а не на детето към системата.

Изводи

Посочените данни показват, че социалните, икономическите и демографските характеристики на областта пряко влияят и върху развитието на образователната система. Задълбочава се тенденцията за намаляване на броя на децата в детските градини и полудневните подготвителни групи към училищата и на учениците в училище. От данните, подадени от общините на територията на област Монтана, е видно, че децата, които са с постоянен и настоящ адрес и не посещават учебните заведения, в голямата си част не живеят на територията на областта. Основните причини за намаляването на броя на учениците са засилващите се миграционни процеси, ниската раждаемост в областта, както и нисък социален статус на населението. Динамичните миграционни процеси, разбираемо за регион, отличаващ се с висока безработица и бедност, довеждат до прекъсване на обучението на децата, дори и до отпадането им от образователната система. Социално-икономическите показатели на област Монтана предпоставят проблеми и в образователната подготовка на учениците. Като цяло резултатите, показани от учениците от областта на национални външни оценявания, макар и незначително, като цяло са по-ниски от средните за страната. Анализът на резултатите от външни оценявания, както и на резултатите от контролната дейност на РУО - Монтана потвърждават огромното влияние на семейната среда върху резултатите на учениците. Липсата на достъп до информация и ниското образование на част от родителите са определящ фактор за по-слабото представяне на учениците. Лошото владение на българския език от децата от ромски произход води до незадоволителна степен на усвояване на учебното съдържание, демотивирането им за учене и нерядко до отпадането им от системата на училищното образование.

Въпреки безспорните проблеми и затруднения, могат да бъдат отчетени и редица постижения: В областта са създадени условия за осигуряване на максимален обхват в училищата на подлежащите на задължително образование до 16- годишна възраст.

Осигурени са възможности за обучение, извън задължителното учебно време, съобразно интересите и желанията на учениците и са създадени условия за откриване, стимулиране и развитие на способностите на деца с изяви дарби в областта на науката, изкуствата и спорта, както и подпомагане на физическото, социалното и личностното развитие на децата и учениците. Увеличава се броят на детските градини и училища, работещи по национални и регионални програми и проекти, и се отчитат положителни резултати от реализирането им.

В училищата са създадени условия за удовлетворяване интересите, желанията и потребностите за личностно израстване и реализация на децата и учениците в свободното от учене време. Съществуват условия за изява и участия в конкурси, конференции, олимпиади, спектакли, състезания, празнични програми, изложби, открити занимания и др. Като силни страни в реализирането на форми за развитие на интересите и потребностите на децата и учениците могат да бъдат посочени: работата по проектите „Твоят час” (с водещо място в обхващането на учениците със затруднения и пропуски и ангажиране на свободното им време с дейности, полезни за тяхното развитие, образование и бъдеща професия) и „Система за кариерно ориентиране в училищното образование”; участие в общински, областни и национални състезания и олимпиади; осигуряване на подходящи условия за творчески и спортни занимания в свободното от учебни занимания време и през ваканционните дни и др.

Отчитайки проблемите и достигнатите постижения, се налага изводът, че е наложително образователните институции съвместно с местната и държавната власт, с държавните институции, с НПО и др. да осигурят адекватна и ефективна подкрепа на всяко дете и ученик, да осигурят непосредствена възможност за превенция, интервенция при възникване на криза, за специализирана подкрепа или за бързо организиране на такава, при създадена се необходимост. Общата дейност на всички социални и педагогически фактори е необходимо да се насочи към взаимодействие на специалистите, работещи с деца от социалните услуги, с учители, директори, педагози, МКБППМН, ОЗД, районни полицейски управления за организиране и координиране на индивидуални и групови занимания с децата съобразно посочените рискови фактори; работа с родители за повишаване на информираността относно наличието на рискови фактори, с цел превенция на рисково поведение от техните деца; обучения на учители от детски градини и училищата за ранно разпознаване на рискови индикации в поведението на децата и учениците и др.

II.3. Анализ за ресурсната обезпеченост на системата на предучилищното и училищното образование в област Монтана

За учебната 2016/2017 година общият брой на персонала в училищата, детските градини и обслужващите звена в областта е 2732 щатни бройки, като от тях 1814 бр. са

педагогически и 918 бр. непедagogически персонал (данните са от информация на РУО – Монтана).

Увеличаването на средната възраст на учителския екип е тенденция, наблюдаваща се не само в национален мащаб, но и в училищата на територията на област Монтана. Разрезът на възрастовите характеристики на учителите през годините показва много тревожни тенденции за прогресиращо застаряване на учителите, което изправя пред сериозно изпитание системата, най-голям е процентът на учителите които са във възрастовата граница от 50 до 60 години.

Ръководствата на образователните институции на територията на област Монтана, отчитайки готовността на голяма част от учителите да усъвършенстват уменията и компетентностите си в професионална насока, изразяват своята подкрепа чрез осигуряване участието им в разнообразни по вид и времетраене квалификационни форми.

През учебните 2014/2015, 2015/2016 и 2016/2017 години ресурсното подпомагане в училищата и детски градини се осъществява от специалистите на РЦПНОВДУСОП – Монтана (който след влизане в сила на ЗПУО се преобразува в Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование (РЦПППО)).

През учебната 2016/2017 година допълнителна подкрепа се осъществява освен от педагогическите специалисти на РЦПППО, също и от 4 ресурсни учители, назначени от следните училища: IV ОУ „П. Р. Славейков”- град Берковица, II ОУ „Иван Вазов” – гр. Вълчедръм и СУ „Отец Паисий”- с. Медковец.

РЦПППО - Монтана разполага с квалифициран педагогически състав от 37 бр. педагогически персонал и 1 бр. ерготерапевт. Единици са детските градини и училищата в област Монтана, които са назначили специалисти за оказване на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със СОП през учебната 2016/2017 година това са: IV ОУ „П. Р. Славейков”- град Берковица, II ОУ „Иван Вазов” – гр. Вълчедръм и СУ „Отец Паисий”- с. Медковец.

През учебната 2017/2018 година допълнителна подкрепа се осъществява освен от педагогическите специалисти на РЦПППО, също и от 8 ресурсни учители към IV ОУ „П. Р. Славейков”- град Берковица, II ОУ „Иван Вазов” – гр. Вълчедръм и СУ „Отец Паисий”- с. Медковец, V СУ „Христо Ботев”- гр. Монтана, VI СУ „Отец Паисий”- гр. Монтана и СУ „Христо Ботев”- гр. Брусарци.

В края на 2017 година приключиха дейностите по проект „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие“ на МОН. От 01.01.2018 година в III ОУ „Д-р Петър Берон”- гр. Монтана, СУ „Отец Паисий”- гр. Лом и СУ „Иван Вазов”- гр. Вършец са назначени ресурсни учители за оказване на допълнителна подкрепа на децата и учениците със специални

образователни потребности в училищата. В ДГ „Звънче”- гр. Берковица предстои да бъде назначен 1 ресурсен учител.

Към месец януари 2018 година 9 общообразователни училища в област Монтана са назначили ресурсни учители.

В началото на учебната 2016/2017 година в училищата и детските градини на територията на област Монтана са назначени специалисти от ДГ/училища, както следва:

- психолози

община	населено място	училище /детска градина	психолози /бр./
Берковица	гр. Берковица	IV ОУ „Георги Раковски“	1
Берковица	гр. Берковица	ДГ „Звънче“	1
Вършец	гр. Вършец	СУ „Иван Вазов”	2
Лом	гр. Лом	II ОУ „К. Фотинов”	1
Лом	гр. Лом	СУ” Отец Паисий”	1
Лом	гр. Лом	ПУ” Д-р П. Берон”	1
Лом	гр. Лом	ДГ №12 „Звънче“	1
Монтана	гр. Монтана	III ОУ „Д-р П. Берон“	1
Монтана	гр. Монтана	ПГСАГ „Проф. арх. Ст. Стефанов“	1
Монтана	гр. Монтана	ФСПГ „Васил Левски“	1
Монтана	гр. Монтана	ДГ №10 „Детелина“	1
Бойчиновци	с. Лехчево	ДГ „Звездица“	1
общо за област Монтана			13

- педагогически съветници

община	населено място	училище /детска градина	педагогически съветници /бр./
Лом	гр. Лом	СУ „Отец Паисий“	1
Медковец	с.Медковец	СУ „Отец Паисий“	1
Монтана	гр. Монтана	II СУ „Н.Й. Вапцаров“	1
Монтана	гр. Монтана	IV ОУ „Ив. Вазов“	0.5
Монтана	гр. Монтана	V СУ „Хр. Ботев“	1
Монтана	гр. Монтана	VI СУ „Отец Паисий“	1
Монтана	гр. Монтана	ПМПГ „Св. Климент Охридски“	1
Монтана	гр. Монтана	ПГПЧЕ „Петър Богдан“	1
общо за област Монтана			7.5

- логопеди

община	населено място	училище /детска градина	логопеди /бр./
Берковица	гр.Берковица	ПУ „Христо Ботев“	1
Берковица	гр.Берковица	ДГ „Звънче“	1
Берковица	гр.Берковица	II ОУ „Хр. Смирненски“, III ОУ „Иван Вазов“, IV „Г. С. Раковски“	1
Бойчиновци	с.Лехчево	ДГ „Звездица“	1
Вършец	гр. Вършец	СУ „Иван Вазов”	1
Лом	гр. Лом	СУ „Отец Паисий“	1

Лом	гр. Лом	ПУ „Д-р П. Берон“	1
Медковец	с. Медковец	СУ „Отец Паисий“	1
Монтана	гр. Монтана	III ОУ „Д-р П. Берон“	1
Монтана	гр. Монтана	IV ОУ „Иван Вазов“	0.5
Монтана	гр. Монтана	VI СУ „Отец Паисий“	1
Монтана	гр. Монтана	ДГ №10 „Детелина“	1
		общо за област Монтана	11,5

- ресурсни учители

община	населено място	училище /детска градина	ресурсни учители /бр./
Берковица	гр. Берковица	IV ОУ „Г. С. Раковски“	1
Берковица	гр. Берковица	ДГ „Звънче“	1
Вълчедръм	гр. Вълчедръм	Второ ОУ „Ив.Вазов“	1
Вършец	гр. Вършец	СУ „Иван Вазов“	1
Лом	гр. Лом	СУ „Отец Паисий“	3
Медковец	с. Медковец	СУ „Отец Паисий“	2
Монтана	гр. Монтана	III ОУ „Д-р П. Берон“	2
Монтана	гр. Монтана	VI СУ „Отец Паисий“	1
		общо за област Монтана	12

- учители на деца с умствена изостаналост

община	населено място	училище /детска градина	учители /бр./
Берковица	гр. Берковица	ПУ „Христо Ботев“	4
Лом	гр. Лом	ПУ „Д-р П. Берон“	8
		общо за област Монтана	12

- помощник на учителя

община	населено място	училище /детска градина	помощник на учителя /бр./
Монтана	гр. Монтана	ДГ №10 „Детелина“	1
Лом	гр. Лом	ДГ №12 „Звънче“	1
Бойчиновци	с.Лехчево	ДГ „Звездица“	1
		общо за област Монтана	3

- рехабилитатори на слуха и говора

община	населено място	училище /детска градина	рехабилитатори /бр./
Монтана	Монтана	РЦПППО	1
Вършец	Вършец	СУ „Иван Вазов“	0,5 от РЦПППО
		общо за област Монтана	1,5

- учител на деца с нарушено зрение

община	населено място	училище /детска градина	учители на деца с нарушено зрение /бр./
Монтана	Монтана	РЦПППО	1
Вършец	Вършец	СУ „Иван Вазов“	0,5 от РЦПППО
		общо за област Монтана	1,5

- сензорен ко-терапевт

община	населено място	училище /детска градина	сензорен ко-терапевт /бр./
Монтана	Монтана	РЦПППО	1

- ерготерапевт

община	населено място	училище /детска градина	ерготерапевт /бр./
Монтана	Монтана	РЦПППО	1

Източник: РУО - Монтана

Кадрова осигуреност със специалисти в социални и други институции на територията на област Монтана

община	медицински специалисти /бр./
Берковица	12
Бойчиновци	4 фелдшери и 2 мед . сестри
Брусарци	4
Вълчедръм	15
Вършец	9
Георги Дамяново	1
Лом	2 мед. сестри, 15 бр. уч. здравеопазване, 3 бр. здравни медиатори
Медковец	3.5
Якимово	4

Източник: Анализите на общините от областта

Предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие от специалисти назначени в училищата и детските градини

№	Училище/детска градина/център за подкрепа за личностно развитие	Населено място	Брой деца и ученици със СОП, на които се предоставя допълнителна подкрепа от (РЦПППО)	Брой и видове педагогически специалисти, които предоставят допълнителна подкрепа на деца и ученици със СОП, назначени в РЦПППО	Брой деца и ученици, на които се предоставя допълнителна подкрепа от ЕПЛР, назначен в училище/детска градина	Брой и видове педагогически специалисти, които предоставят допълнителна подкрепа, назначени в училище/детска градина
1.	РЦПППО	Монтана	259 деца и ученици със СОП (220 ученици и 39 деца)	1 главен ресурсен учител; 13 старши ресурсни учители; 11 ресурсни учители; 4 логопеди; 1 рехабилитатор на слуха и говора; 1 старши учител на деца с нарушено		

				зрение; 4 психолози; непедагогически персонал – 1 ерготерапевт		
2.	СУ „Отец Паисий“	с. Медковец			25	2 ресурсни учители
3.	IV ОУ „Г. С. Раковски“	Берковица			10	1 ресурсен учител
4.	II ОУ „Иван Вазов“	Вълчедръм			9	1 ресурсен учител
5.	II СУ „Н.Й.Вапцаров“	Монтана				1 педагогически съветник
6.	V СУ „Христо Ботев“	Монтана				1 педагогически съветник
7.	II ОУ „Христо Смирненски“	Берковица				1 логопед
8.	III ОУ „Иван Вазов“	Берковица				1 логопед
9.	III ОУ „Д-р Петър Берон“	Монтана			21 ученици Проект „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие“	ресурсни учители –2; логопед – 1; психолог – 1
10.	VI СУ „Отец Паисий“	Монтана			11 ученици Проект „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие“	ресурсни учители –1; логопед – 1; педагогически съветник – 1
11.	СУ „Иван Вазов“	Вършец			25 ученици Проект „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие“	ресурсни учители –1; логопед – 1; психолози – 1; учител на деца с нарушено зрение – 0,5; рехабилитатор на слуха и говора – 0,5
12.	СУ „Отец Паисий“	Лом			31 ученици Проект „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие“	ресурсни учители –3; психолог – 1; логопед – 1/2

13.	ДГ „Звънче“	Берковица			51 деца в риск; 2 със СОП Проект „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие”	ресурсен учител –1; логопед – 1; психолог – 1
14.	ДГ № 10 „Детелина“	Монтана			4 деца Проект „Заедно от ДГ” на Уницеф – България	логопед – 1; психолог – 1; помощник на учителя – 1;
15.	ДГ № 12 „Здравец“	Монтана			2 деца Проект „Заедно от ДГ” на Уницеф – България	Няма назначени специалисти по проекта, но е осигурено обучение на педагогическия персонал, свързано с проекта.
16.	ДГ „Звездица“	Лехчево			2 деца Проект „Заедно от ДГ” на Уницеф – България	логопед – 1; психолог – 1; помощник на учителя – 1;
17.	ДГ № 12 „Звънче“	Лом			6 деца Проект „Заедно от ДГ” на Уницеф – България	психолог – 1; помощник на учителя – 1;
18	ПУ „Христо Ботев“, гр. Берковица	Берковица			28 ученици	специални педагози – 6; логопед - 1
19.	ПУ „Д-р Петър Берон“	Лом			40 ученици	специални педагози - 12; логопед – 1; психолог - 1
20.	ПГТ „Вл.П.Минчев”	с.Владимир ово			4 ученици в риск	2 учители
21.	П ОУ „К. Фотинов“	Лом			40 ученици със завоювани призови места на национални състезания и олимпиади	7 учители
22.	ПГПЧЕ „Петър Богдан“	Монтана			348 ученици включени в проект „Твоят час“ с изявени дарби в областта на науката и изкуството; 35 ученици с изявени дарби в областта на	Педагогически ят колектив на ПГПЧЕ „Петър Богдан“, гр. Монтана

					спорта	
23.	Професионална гимназия по строителство, архитектура и геодезия "Проф. арх. Ст. Стефанов"	Монтана			6, в т. ч. 4 в риск; 1 с хронични заболявания; 1 с физически увреждания	3 учители
24.	ПГСС „Марко Марков“	с. Георги Дамяново			20 ученици в риск	4 учители

През учебната 2016/2017 година в училищата и детските градини в област Монтана има сформирани екипи за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) за всяко дете и ученик със СОП, които включват квалифицирани педагогически кадри, от които 13 щ. бр. психолози /9 бр. в училищата и 4 бр. в детските градини/, 7,5 щ. бр. педагогически съветници, 11,5 щ. бр. логопеди / 8,5 бр. в училищата и 3 бр. в детските градини/ и 12 ресурсни учители /11 бр. в училищата и 1 бр. в детските градини/ с много добра научна и методическа подготовка, които продължават да повишават своята професионална квалификация; помощник на учителя 3 в три детски градини. Допълнителна подкрепа за деца/ученици с таланти се осигурява от 7 треньори – в община Монтана и община Лом, 1 корепетитор, 35 външни лектори за извънкласни дейности.

Тенденциите в развитието на приобщаващото образование в област Монтана са насочени към по-пълното обхващане на децата и учениците със специални образователни потребности, които е необходимо да бъдат подпомагани от ресурсни учители и специалисти, съобразно вида на увреждането им. Разнообразието по време на часовете за индивидуална и групово работа в училищните ресурсни кабинети допринася за привличане и задържане вниманието на учениците със специални образователни потребности. Висок процент от родителите проявяват все по-голям интерес към възможностите, които им предоставя приобщаващото образование.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности се осъществява на територията на 11^{те} общини от област Монтана. Осигурени са условия за допълнителна подкрепа за постигане на основната цел осигуряване на качествено образование и професионално ориентиране, съответстващо на съвременните европейски изисквания за успешна социална адаптация на учениците със СОП

към обществения живот с оглед пълноценна реализация в съвременното гражданско общество.

ЕПЛР в детските градини и училищата разработват планове за подкрепа и индивидуални учебни програми по отделни учебни предмети. Педагозите в детските градини и училищата са тези, които трябва да реагират на специфичните потребности на тези деца в педагогическа ситуация или в учебен час. По-голямата част от педагогическите специалисти нямат необходимата подготовка за осъществяване на допълнителна подкрепа. За повишаване на квалификацията им РУО – Монтана и РЦПППО - Монтана организират обучителни семинари за повишаване квалификацията на педагогическите специалисти за работа с деца и ученици със специални образователни потребности. През учебната 2016/2017 година, с цел повишаване на квалификацията си, педагогическите специалисти се включват в разнообразни тренинги, обучителни семинари, кръгли маси, работни срещи и конференции на общинско, областно, национално и международно ниво. Целогодишно педагогическите специалисти от РЦПППО - Монтана повишават и своята квалификация. Те се включват в различни тренинги, обучителни семинари, кръгли маси, работни срещи и конференции на общинско, областно, национално и международно ниво. Педагогическите специалисти от РЦПППО – Монтана споделят своя добър педагогически опит помежду си и със своите колеги от общообразователните училища и детски градини. Целта е обмен на добри педагогически практики между специалистите и повишаване качеството на образователният процес. Участието на педагозите в изброените квалификационни форми и провеждането на разнообразни по форма и съдържание теми – открити уроци, семинари, дискусии, работни срещи, обучителни тренинги и супервизии, допринасят за успешното реализиране на процеса на приобщаващото образование.

Изводи

Училищните ръководства ясно осъзнават необходимостта от специфични умения и компетентности на своите педагогически специалисти, които трябва да са подготвени, за да реагират адекватно, както в осигуряването на кариерно ориентиране и занимания по интереси за развитие на способностите, за изява на дарбите в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта и в организирането на дейности по превенция на тормоза и насилието, така и да работят със специфичен инструментариум съобразно индивидуалните потребности на деца и ученици със специални образователни потребности. За успешното реализирана общата и допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици, през учебната 2015/2016 учебна година 538 от педагозите в област Монтана са участвали в квалификационни дейности. Училищата са реализирали и дейности за обмен на педагогически практики за взаимодействие с деца и родители по методически обединения,

провели са открити педагогически ситуации, организирали са съвместни инициативи – открити практики, спортни състезания, тържества. С оглед повишаване на педагогическите компетенции, директори, заместник-директори, педагогически съветници, психолози, учители са участвали в обучения, курсове, семинари, работни срещи, конференции и други квалификационни форми по проблемите на приобщаващото образование. Важен акцент в квалификацията на кадрите е и подготовката им за работа с родителите на децата и учениците.

Основните проблеми, които извеждат в анализите си повечето общини от област Монтана, свързани с кадровата обезпеченост, са:

- все по-осезаемо в детските градини и училищата на територията на областта се чувства необходимостта от психолози, логопеди, ресурсни учители, педагози, подготвени да работят с деца със зрителни, слухови и др. увреждания, деца с хронични заболявания, и деца в риск.

- недостиг на специалисти – психолози, логопеди, ресурсни учители и др. за осъществяване на специализирана допълнителна подкрепа на децата и учениците със специални образователни потребности и на тези в риск;

- липса на мотивация у наличните педагози за преквалификация или допълнителна специализация;

- недостатъчни средства, предвидени за квалификационна дейност – тяхното ограничаване води до сформирани големи групи за обучение с преобладаващ теоретичен характер, с което се намалява ефективността

Възможности за решение на изведените по-горе проблеми по предложение на общините:

Във връзка с направените изводи, че за голяма част от педагогическите специалисти е необходима въвеждаща или продължаваща квалификация за подобряване на компетентностите за работа с различни целеви групи деца (деца със СОП, в риск, с проблемно поведение, с изяви дарби и др.) е необходимо планиране на подходящи квалификационни курсове, търсене на възможности за подобряване на компетентностите, участие в проекти с оглед обмяна на добри практики, или други форми, които да компенсират този дефицит.

- привличане на психолози и специални педагози чрез адекватно финансиране на труда им;

- даване на превес на финансирането на квалификационни дейности за педагогическите специалисти, насочени за работа с деца в риск или деца със СОП;

- по-гъвкаво използване на потенциала на социалните услуги на територията на общините.

II.4. Анализ на материалната среда и условия за личностно развитие на територията на област Монтана

На територията на област Монтана през учебната 2016/2017 година приобщаващо образование се осъществява в 22 детски градини, 46 общообразователни училища и 2 помощни училища. От тях 1 детска градина и 4 училища работят по проект „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие” на МОН.

Действащият на територията на област Монтана Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование разполага с логопедичен и психологичен кабинет, сензомоторна зала, зала за ерготерапия, клуб по интереси. Центърът е оборудван с учебно – технически средства, дидактически материали и пособия, Монтесори материали, тест на Векслер, мултимедийни дискове, компютърни конфигурации, лаптопи, многофункционални устройства, Брайлова машина, шило и брайлова плочка за децата с нарушено зрение, говоряща програма, брайлови геометрични прибори, материали за развитие на тактилноста на децата, дървени играчки „Дидактик”, бели бастуни за ориентиране и мобилност на децата с нарушено зрение, FM системи за децата с нарушен слух и др.

Всички ресурсни кабинети в общообразователните училища разполагат с компютърни конфигурации, лаптопи, мултифункционални копирни устройства, дидактични материали, мултимедийни дискове с обучителни програми.

ЦДГ № 12 „Звънче”, гр. Лом разполага с първия в област Монтана специално оборудван ресурсен кабинет за работа с деца със специални образователни потребности в детска градина. Кабинетът разполага с няколко специализирани къта: за развитие на финна моторика, кът „Животински свят“, кът „Царството на плодовете и зеленчуците“, кът за отдих и релакс и музикален кът. В останалите детски градини се използват методични кабинети, които са оборудвани с необходимите дидактични материали за работа.

В съответствие с изискванията на нормативната уредба в двете бивши помощни училища (към момента ЦСОП) на територията на областта има изградена достъпна архитектурна среда – рампи за инвалидни колички, санитарен възел за лица с увреждания и училищен автобус с рампа за колички (ЦСОП - Берковица). В област Монтана е изградена достъпна архитектурна среда в 10 общообразователни училища, 2 професионални гимназии и 4 детски градини, в които се обучават деца и ученици със специални образователни потребности:

- III ОУ „Д-р Петър Берон” – гр.Монтана - изградени са две рампи за достъп до голяма и малка сграда за деца с двигателни увреждания и приспособени санитарни възли на първите етажи в двата корпуса на училището

- IV ОУ „Иван Вазов” – гр. Монтана - две рампи и два санитарни възела за деца, закупени и монтирани две пейки до класните стаи на децата с церебрална пареза, с цел създаване на условия за пълноценно общуване през междучасията; осигурена е класна стая на I етаж, с цел по-лесен достъп

- V СУ „Христо Ботев” – гр. Монтана - към училището има изградена рампа, санитарен възел и учебна стая, пригодена за достъп на хора с увреждания

- VI СУ „Отец Паисий” – гр.Монтана - създадена е на централния вход на училището достъпна архитектурна среда, позволяваща придвижването с инвалидни колички - рампа; на първия етаж в централен корпус е изграден санитарен възел, подходящ и достъпен за ученици с увреждания на двигателния апарат; изградено е сервизно помещение за трудноподвижни ученици

- I ОУ „Н. Й. Вапцаров” – гр.Берковица - рампа и санитарни възли за инвалиди

- II ОУ „Христо Смирненски” – гр. Берковица - изградени са 5 подстъпа - към сградата на 1. клас, основния корпус на училището, физкултурния салон и ученическият стол. Подстъпите са снабдени с устойчиви, здраво поставени метални перила

- III ОУ „Иван Вазов” - гр. Берковица - пригодени са санитарни възли за деца с двигателни проблеми

- Профилирана гимназия „Иван Панов” – гр.Берковица - изградена е рампа за инвалидни колички с достъп до първи етаж на сградата и санитарен възел за инвалиди.

- СУ „Иван Вазов” – гр. Вършец - разполага с изградена платформа за инвалиди, подстъпи до входовете, рампи за инвалиди, ученически санитарен възел за инвалиди, аудиосистема за озвучаване на деца със слухови проблеми.

- ДГ № 9 „Светулка” – гр. Лом

- ДГ № 6 „Слънце” - гр. Монтана

- ДГ № 11 „Изгрев” - гр. Монтана

- ДГ № 10 „Детелина” - гр. Монтана

- ПУ „Д-р Петър Берон” – гр. Лом - на входа на училището и на училищната столова са изградени рампи за инвалидни колички, изграден е санитарен възел за хора с увреждания.

• ПУ „Христо Ботев” - гр. Берковица - изградени са рампи за инвалидни колички, за достъп до всички сгради, приспособени са санитарни възли, обезопасени стълби, училищен бус с рампа за инвалидни колички

• ПГСАГ „Проф. д-р Стефан Стефанов” – Монтана (държавна професионална гимназия, в която не се обучават ученици със СОП) - изградена е бетонова пътека за достъп и рампа за достъп на лица с увреждания. Бетоновата пътека е изградена върху основа от трошен камък с дебелина предписана в проекта. Настилката е армирана и е ограничена с градински бордюри. Рампата за достъп е от стоманобетон с грапава повърхност за предотвратяване на хлъзгането, има метален парапет с ръкохватка

• ПГТЕ „Христо Ботев” - Монтана (държавна професионална гимназия, в която не се обучават ученици със СОП) - осигурена е достъпна архитектура среда чрез обособена рампа на един от входовете на Гимназията и адаптирано санитарно помещение за лица с увреждания.

В 11 от общообразователните училища все още няма обособени (самостоятелни) ресурсни кабинети за ресурсните учители и учителите на деца с езиково-говорни нарушения. В тези училища за индивидуална работа с учениците се използват свободни класни стаи, методични кабинети или други помещения, оборудвани за целта. В 4 от детските градини се използват методични кабинети. В останалите общообразователни училища на територията на област Монтана са създадени и оборудвани ресурсни кабинети с компютърни конфигурации, копирни устройства, преносими компютри и дидактични материали.

Изводи

Въпреки полаганите до момента усилия за изграждане на достъпна архитектурна среда, по-голямата част от образователните институции на територията на област Монтана нямат необходимата, съгласно изискванията на Наредбата за приобщаващо образование, готовност за предоставяне на допълнителна подкрепа на деца и ученици със СОП, особено с физически увреждания; в повечето общини има само елементи на достъпна архитектурна среда. Липсата на достъпна архитектурна среда в някои детски градини и училища затруднява достъпа на децата и учениците с двигателни увреждания до класните стаи.

II.5. Анализ на финансовата обезпеченост на системата на предучилищно и училищно образование в област Монтана

Финансови средства за бюджетна 2016 година (по общини, в лв).

община	от държавния бюджет	от общинския бюджет	от проекти	друго /рента, обучение/
---------------	----------------------------	----------------------------	-------------------	--------------------------------

Берковица	3 753 200 лв.	227 483 лв.	123 727 лв.	71 501 лв. 7 565 лв.
Бойчиновци	2 182 582 лв. в т. ч . 433 632 лв. на ПГТ с.Владимирово	129 883 лв.	3 184 лв.	56 422 лв. в т. ч. 5 000 лв. на ПГТ с.Владимирово
Брусарци	1 130 683 лв.	66 289 лв.	16 959 лв.	8 655 лв.
Вълчедръм	2 149 730 лв.	584 604 лв.	52 923 лв.	4 245 лв.
Вършец	2 351 765 лв.	104 591 лв.	9 090 лв.	---
Георги Дамяново	345 882 лв.	28 752 лв.	6 436 лв.	---
Лом	1 689 704 лв.	5 480 119 лв.	324 610 лв.	66 409 лв.
Медковец	1 012 907 лв.	9 262 лв.	3 774 лв.	5 491 лв.
Монтана	2 672 152 лв.	12 291 807 лв.	386 274 лв.	108 176 лв.
Чипровци	364 583 лв.	30 000 лв.	4 734 лв.	11 667 лв.
Якимово	908 283 лв.	66 977 лв.	14 462 лв.	27 852 лв.

Източник- Анализите на общините от областта

Институциите в системата на предучилищното и училищното образование в областта разчитат предимно на средствата от делегирана държавна дейност за осигуряването на пълноценна материална среда за образование на учениците и подкрепа за личностното им развитие, които средства са недостатъчни. Общините Монтана, Лом, Берковица и Вълчедръм използват и допълнително финансиране по проекти, за да осигурят подходяща физическа и социална среда за задоволяване нуждите на децата и учениците.

II.6. SWOT АНАЛИЗ

Силни страни в работата на образователните институции	Затруднения в работата на образователните институции
<ul style="list-style-type: none"> - Координираност между директорите на училищата/детските градини и директора на РЦПППО-област Монтана с цел обезпечаване на специалисти за оценка на индивидуалните потребности на всяко дете /ученик със СОП и сформирани на ЕПЛР в детската градина/училището; - Устойчивост в разширяване на обхвата на децата и учениците със СОП в област Монтана; - Постигнати добри резултати в обучението на учениците със СОП; - Изготвяне на план за подкрепа за всяко дете/ученик със СОП от ЕПЛР в училищата и детските градини; - Съвместно разработване на индивидуални учебни планове и индивидуални учебни програми по учебни предмети/при необходимост/; - Провеждане на ежеседмични индивидуални консултации с родители, учители и ученици със СОП; - Използване на иновативни, диагностични, терапевтични и обучителни методи в работата с деца и ученици със СОП; - Сертифицирани специалисти в РЦПППО в сферата 	<ul style="list-style-type: none"> - Недостатъчна информираност на обществеността относно процеса на приобщаващото образование; - Недостиг на квалифицирани кадри по специалността „Специална педагогика“; - Липса на психолози, логопеди и други специалисти в повечето ЕПЛР в училищата и детските градини; - Недостатъчна професионална компетентия за специализирана работа и подход към децата и учениците със СОП от страна на общообразователните учители; - Недостатъчно функционална подкрепяща среда (вкл. достъпна архитектурна среда) в училища и детски градини в област Монтана; - Липса на разработени стандартизирани методики по различните учебни предмети и образователни направления за ученици със СОП;

<p>на диагностиката на различни видове специални образователни потребности;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ранно диагностициране на децата със СОП и приобщаването им в ранна детска възраст; - Участие в национални и местни информационни кампании за популяризиране на приобщаващото образование; - Приобщаване на децата и ученици със СОП чрез включване в класни и извънкласни дейности и участието им в различни състезания и конкурси; - Организационно и методическо подпомагане на училищата и детските градини в област Монтана; - Съвместни дейности и инициативи с родители и учители в създадени клубове, училища за родители, ресурсна школа за деца, учители и родители и др. 	
<p>Възможности в работата на ДГ/училища и РЦПППО-Монтана</p>	<p>Рискове в работата на ДГ/училища и РЦПППО-Монтана</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Устойчивост на информационната кампания за ранна диагностика на децата в детските градини в област Монтана; - Провеждане на ранно оценяване на развитието на детето и на риска от обучителни затруднения; - Разкриване на Центрове за подкрепа на личностното развитие на деца и ученици, предоставящи ресурсно подпомагане; - Популяризиране на дейностите по процеса на приобщаващото образование; - Предоставяне на ерготерапия и терапия по сензорна интеграция в РЦПППО-Монтана. 	<ul style="list-style-type: none"> - Неглижиране на проблемите в развитието, възпитанието и обучението на децата и учениците със СОП от страна на родителите и някои учители; - Опасност от демотивация от страна на специалистите, работещи с децата и учениците със СОП, на учителите в училищата и детските градини и ресурсните специалисти, поради необходимостта от прилагане на много и различни промени в законодателството, в т. ч. и поддържането на обемна периодична документация; - Опасност от формализиране на допълнителната подкрепа от педагогическите специалисти, поради възлагане на дейности, различни от основно разписаните им по длъжностна характеристика.

III. ВИЗИЯ, МИСИЯ, ЦЕЛИ И МЕРКИ

III.1. Визия, мисия и цели

ВИЗИЯ: *Изграждане на отворена, гъвкава и ефективна система на средното образование в област Монтана, осигуряваща качествено и достъпно образование и гарантираща благоденствието и успеха на всички деца и ученици.*

МИСИЯ: Обединяване на усилията на образователните институции, местната и държавната власт, социалните партньори, неправителствения сектор за създаване на условия за цялостна и пълноценна подкрепа на личностното развитие на всяко дете и ученик, насочена към развитие на мотивирани и способни на социална и професионална реализация деца и ученици, в която зачитането на човешките права, равнопоставеността, достойното отношение към различните, социалната справедливост са основни компоненти.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ: Осигуряване на ключовите фактори и ресурси за успешното прилагане на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в образователните институции-сигурен гарант за приобщаващо и качествено образование.

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ:

Оперативна цел 1: Осигуряване на подходяща физическа, психологическа и социална среда за учене и пълноценно развитие на способностите и уменията на децата и учениците в съответствие с индивидуалните образователни потребности.

Оперативна цел 2: Повишаване капацитета на човешките ресурси за ефективно посрещане на разнообразието от потребности на всички деца и ученици.

Оперативна цел 3: Подобряване на материалните условия и достъпността на средата за обучение на деца и ученици със специални образователни потребности в институциите в системата на предучилищното и училищното образование.

Оперативна цел 4: Подобряване на взаимодействието между участниците в образователния процес /деца и ученици, педагогически специалисти и родители/ и междуинституционално партньорство за осигуряване на необходимата подкрепа.

Оперативна цел 5: Сътрудничество с НПО и гражданското общество за подобряване на обществената информираност и съпричастност към целите и принципите на приобщаващото образование.

III.2.МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

По оперативна цел 1: Осигуряване на подходяща физическа, психологическа и социална среда за учене и пълноценно развитие на способностите и уменията на децата и учениците в съответствие с индивидуалните образователни потребности.

Мярка 1: *Оценяване на индивидуалните потребности на децата и учениците и определяне на необходимостта от обща и допълнителна подкрепа чрез:*

- Изпълнение на нормативно определените практики за екипна работа на учителите за разпознаване на обучителни трудности у децата и учениците.

- Извършване на оценка на риска от обучителни затруднения на децата на 5 и 6 годишна възраст в рамките на установяването на готовността на детето за училище, като се отчита физическото, познавателното, езиковото, социалното и емоционалното му развитие.

- Ранно оценяване от педагогическите специалисти в детската градина на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата от 3 години до 3 години и 6 месеца и включва три аспекта: ранно оценяване (скрининг) на развитието на детето и на риска от обучителни трудности, определяне на необходимостта от допълнителни модули по

български език за децата, които не владеят български език и идентифициране на нуждата от оценка на потребностите за допълнителна подкрепа.

- Прецизиране на степента и вида на увреждане на конкретно дете, определяне на достатъчния брой часове за ресурсно подпомагане и на необходимата работа с други специалисти като психолог, логопед, рехабилитатор на слуха и говора и др.

Мярка 2: Осигуряване на обща подкрепа на децата и учениците с обучителни трудности в образователните институции.

- Организиране в училищата на допълнителни обучения по учебни предмети, консултации по учебни предмети.

- Осигуряване на допълнително обучение по български език, за които българският език не е майчин.

- Организиране в училищата и детските градини на логопедична работа като част от дейностите за целите на превенцията на обучителните затруднения.

- Подготовка и осъществяване в единство на целта, средствата и методите на възпитателната работа, като целесъобразно се съчетават масови, групови и индивидуални форми на педагогическо общуване.

- Организиране на учене чрез правене за постигане на социални умения чрез атрактивни за децата и учениците интерактивни подходи и техники.

- Осигуряване на допълнителен и различен ресурс за децата, които не могат да отговорят на изискванията на учебната програма – начин за достойно преживяване в социума, за учене, научаване и участие в естествената им социална среда, съобразно техните оптимални възможности.

- Организиране на дейности за обща подкрепа за личностно развитие в Център за подкрепа за личностно развитие в гр. Монтана.

Мярка 3: Осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със СОП в образователните институции.

- Създаване на Регионален екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със СОП към Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование-област Монтана за оценка на индивидуалните образователни потребности и одобряване/неодобряване на допълнителната подкрепа.

- Създаване в училищата и детските градини на екипи за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) за всяко конкретно дете и ученик, за което ще се извършва оценка на индивидуалните потребности и ще се предоставя допълнителна подкрепа.

- Взаимодействие между ЕПЛР в детските градини и училищата с Регионалния екип за подкрепа за личностно развитие (РЕПЛР) в РЦПППО-Монтана, във връзка с одобряването

или неодобряването на оценките на ЕПЛР или извършване на оценка в образователни институции, които нямат експертен капацитет за създаването на пълни екипи.

- Разработване на индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми в случаите, регламентирани със закона, и изготвяне на график за дейността, съобразен с психо-физическите особености и индивидуалните потребности на ученика. Учителят/класният ръководител, заедно с екипа за подкрепа за личностно развитие на детето индивидуализират учебната програма и персонализират начините и формите на обучение. Чрез непрекъснатата комуникация обсъждат и споделят напредъка на детето с родителя, предизвикателствата в работата си и заедно намират начини за включване в самостоятелна дейност и учене там, където е детето.

- Използване на разнообразни образователни стратегии, методи и техники за преподаване, обучение, възпитание, учене и мотивиране на учениците със СОП. Прилагане на иновативни дидактически упражнения и игри за работа с ученици със СОП.

- Използване на мултисензорни инструкции – презентации на уроци, слухови, визуални и кинетични техники.

- Прилагане на ефективни подходи, педагогически и психологически техники за работа с деца и ученици с разстройства на речта, дефицит на внимание, нарушена концентрация на вниманието и хиперактивност и с аутизъм.

- Поведенчески интервенции за деца с хиперактивно поведение. Системи за поведенческо управление.

- Прилагане на арт-терапия и арт-педагогика за ученици със СОП.

- Осигуряване на необходимите рехабилитации на децата и учениците със СОП – психо-социална, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения, кинезитерапия, ерготерапия и сензорна интеграция.

- Използване на нормативните възможности за формиране на специални групи и изнесени паралелки в училищата, детските градини или социални услуги в общността при условията на чл. 194 и чл.195 от ЗПУО.

- Осигуряване на възможности за продължаване на обучението след VII клас, вкл. и професионална подготовка за учениците със СОП.

Мярка 4: Планиране и реализиране на дейности за превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация с цел преодоляване на проблемно поведение и нарушение на дисциплината от деца и ученици.

- Изготвяне съвместно с учениците на правила за поведението им в паралелката или групата.

- Разглеждане на теми от глобалното, гражданското, здравното и интеркултурното образование в часа на класа, в заниманията по интереси и във факултативните часове.

- Запознаване с различните форми на насилие и с техники за преодоляването им.

- Училищата и детските градини разработват, според своята специфика, дейности по превенция и интервенция въз основа на Механизма за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище и на алгоритъма за неговото прилагане, утвърден от министъра на образованието и науката.

- Провеждане на превантивни кампании срещу агресията и тормоза в училища и по общини.

- Организиране на спортни събития за утвърждаване на принципите на честната игра и ненасилие.

- Прилагане на нови подходи за справяне с гневните изблици и напрежението, решаване на възникналите проблеми и конфликтните ситуации без провокиране на ново напрежение, проучване и установяване какво се крие зад проблемното поведение на децата.

- Формиране у децата и учениците на умения за общуване чрез използване на игрови методи и техники.

- Формиране на ключови компетентности у децата и учениците ефективно управление на емоциите, за саморефлексия и разбиране на другия, развитие на характера и позитивността.

- Прилагане в образователните институции на ефективни форми и методи за комуникация между училището и семейството.

- Използване на методите на арт-терапията за деца и ученици с проблемно поведение и техните родители.

- Въвеждане в образователните институции на използването на посредник при решаване на конфликти в училище като начин за въздействие върху вътрешната мотивация на децата и учениците.

- Въвеждане в училищата на практиката на наставничеството (индивидуална подкрепа за ученика от личност, която уважава) като начин за въздействие върху вътрешната мотивация.

- Повишаване на информираността на родителите относно изискванията на Наредбата за приобщаващото образование за отсъствията на учениците от учебни занятия и ролята на родителите в процедурите по налагане на санкции.

- Подобряване на институционалния капацитет за проверки по жалби и сигнали, свързани с агресия и посегателство на деца и ученици.

- Използване на възможностите на програмите на детските градини и училищата по гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование да определят и утвърждават спазването на споделени правила, процедури, традиции и колективни.

- Реализиране на форми на посредничество, решаване на конфликти, превенция на агресията, въвеждане на практиката на ученици-наставници за превенция на конфликти, отпадане от училище и др., организиране на обучения на връстници от връстници.

Мярка 5: Осигуряване на възможности за разнообразна личностна изява на всички деца и ученици като средство за утвърждаване на позитивна самооценка и мотивиране.

- Организиране на училищно, общинско или спортно ниво на спортни празници, вкл. и съвместно с деца и ученици със СОП.

- Организиране на игри на открито за деца със СОП и техни връстници.

- Организиране на кулинарни празници и състезания – на класно, училищно или общинско ниво.

- Организиране на театрални групи, вкл. и по кукловодство и представяне на продукция пред местната общност.

- Организиране на културни събития в общините с участието на деца и ученици.

- Организиране на публични изяви на групите за извънкласни дейности по проекта BG05M2OP001-2.004 – 0004 – Твоят час – фаза 1.

Мярка 6: Подкрепа на децата и учениците чрез развитие на дарбите и талантите на ниво образователни институции. Прилагане на системи за поощрения и награждаване на децата и учениците на училищно, общинско и областно ниво.

- Дейности по обща подкрепа за личностно развитие в Центровете за подкрепа за личностно развитие в област Монтана, съгласно определените функции от общинския съвет и правилник на центъра.

- Прилагане на гъвкави форми за работа с даровити деца и ученици в ЦПЛР. Организиране на летни клубове по интереси за деца от 8 до 18 години.

- Прилагане на допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици с изяви дарби чрез осигуряване на квалифицирани специалисти в съответната област – науки, технологии, изкуства, спорт.

- Осигуряване на възможности за участие в различни национални и международни изяви – състезания, конкурси, олимпиади, фестивали, концерти, спектакли, изложби и други.

- Подкрепа за таланти деца чрез Програма на мерките за закрила на деца с изяви дарби (по общини).

- Учредяване на морални и материални награди за децата и учениците на училищно и общинско ниво при постигнати изключителни успехи в учебната дейност, класиране на призови места при реализирането на изследователски проекти, свързани с иновации в образованието; класиране на призови места и получаване на отличия за значими постижения в национални и международни състезания, олимпиади, конкурси, фестивали и др.

- Прилагане на система за поощрения и награди от образователните институции за изявени ученици на училищно, общинско, областно и национално ниво.

Мярка 7: Дейности за кариерно ориентиране и консултиране на учениците за професионална реализация на пазара на труда.

- Дейности по професионално ориентиране в училищата чрез игри, директно наблюдение и пряк контакт с хора от различни професии.

- Организиране по общини на „Ден на кариерното ориентиране“.

- Провеждане в училищата, осъществяващи професионално обучение, на седмица на професиите, където ученици от различни професии могат да предложат различни дейности по изучаваните професии.

- Организиране на кръгли маси и работни срещи с работодатели, партньори, ученици, родители, Училищно настоятелство, Обществен съвет – на училищно, общинско и областно ниво.

- Организиране на областен конкурс за есе, стихотворение, колаж и рисунка на тема „Какъв искам да стана?“, „Моето бъдеще“ и др.

- Представяне пред учениците със СОП и техните родители на възможностите, които училищата предлагат за тяхното професионално образование съвместно с РЦПППО - Монтана.

- Организиране на дискусии с родителите и подлежащите на задължително образование с цел продължаване на образованието им в средни училища.

Мярка 8: Намаляване на дела на преждевременно напусналите ученици образователната система.

- Прилагане на нормативната уредба за оценяване на индивидуалните потребности от допълнителна подкрепа на деца в риск, извършване на оценка на рисковите фактори, планиране и реализиране на мерки за предотвратяване на отпадането и създаване на план за краткосрочна допълнителна подкрепа.

- Водене на общинско равнище на Регистър на децата и учениците в риск.

- Проучване по общини на необхванатите в училище ученици от социално слаби и ромски семейства.

- Координация и сътрудничество между институциите по конкретни случаи на напускане на образователната система на ученици, подлежащи на задължително обучение.

- Годишен анализ на областно ниво на процесите по напускане на ученици в образователната система.

- Благотворителни акции за ученици в социален риск от изключване - благотворителни и доброволчески дейности от ученици.

- Разширяване на обхвата и ефективността на целодневната организация на учебния ден.

- Мерки за подкрепа на детето и ученика в прехода към училище и между образователните етапи и степени.

- Кампания против ранните бракове в ромските общности.

По оперативна цел 2: Повишаване капацитета на човешките ресурси за ефективно посрещане на разнообразието от потребности на всички деца и ученици.

Мярка 1: Осигуряване на специалисти в училищата и детските градини за предоставянето на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

- Обезпеченост с правоспособни, мотивирани и квалифицирани учители и специалисти-логопеди, психолози в училища и детски градини.

- Разширяване на психологическото обслужване на потребностите на децата и учениците в училища и детски градини, в които работят педагогически съветници и психолози.

- Осигуряване на необходимия брой логопеди за работа с деца и ученици с комуникативни нарушения.

- Осигуряване на рехабилитатор на слуха и говора за работа с деца и ученици с увреден слух.

- Осигуряване на учител на деца с нарушено зрение за работа с деца и ученици с нарушено зрение.

- Осигуряване на ресурсни учители за краткосрочна и дългосрочна допълнителна подкрепа на децата и учениците със специални образователни потребности по начините, определени от нормативната уредба – назначени в училището и в детската градина или осигурени от ЦПЛР на общината или от РЦПППО.

- Утвърждаване на практиката за назначаване на помощник на учителя при повече от три деца или ученици в групата/паралелката.

- Предоставяне на методическа подкрепа на учителите-членове на ЕПЛР в детските градини и училищата от специалистите на Регионалния екип за подкрепа за личностно развитие към РЦПППО-Монтана.

- Използване на професионалните компетенции на специалистите, работещи в социалните услуги в общността (ЦОП, ЦСРИ, КЗСУ „Свети Мина“, ЦНСТДМУ, ДЦДМУУ) в подкрепа на децата със СОП и с рисково поведение.

Мярка 2: Повишаване квалификацията на педагогическите специалисти за придобиване и усъвършенстване на компетентностите, за идентифициране на потребностите и предоставяне на обща и допълнителна подкрепа.

- Провеждане на обучения на училищно, общинско и на областно ниво (от РУО) за учители, педагогически съветници и други специалисти, работещи с деца и ученици, по теми, свързани с приобщаващото образование.

- Организиране на обучения от РЕПЛР към РЦПППО-област Монтана за членовете на ЕПЛР в училищата и детските градини по методики за оценяване, утвърдени от Министерството на образованието и науката.

- Участие в регионални и национални обучения на педагогически специалисти, извън дейностите на ЕПЛР, за разпознаване на потребността от обща или допълнителна подкрепа и за ефективна екипна работа за предоставянето на подкрепа за личностно развитие.

- Осигуряване на въвеждащо и продължаващо обучение от РЦПППО на лица, назначени на длъжността „помощник на учителя“ за групи и класове с повече от три деца или ученици със СОП.

- Осигуряване на методическа подкрепа и обучение на педагогическите специалисти от детските градини за ранно разпознаване на риска от обучителни затруднения.

- Предоставяне на институциите и на педагогическите специалисти информация за участие в квалификационни курсове.

Мярка 3: Осигуряване на методическа подкрепа от РЕПЛР към РЦПППО - Монтана на екипите за подкрепа за личностно развитие в училищата и детските градини, както и на координиращите екипи в училищата и детските градини по чл. 7 от Наредбата за приобщаващото образование.

- Предоставяне на рамка за оценка на индивидуалните потребности от обща подкрепа за личностно развитие на дете/ученик-председател на РЕПЛР.

- Предоставяне на рамка за оценка на индивидуалните потребности от допълнителна подкрепа за личностно развитие на дете/ученик-членове на РЕПЛР.

- Подкрепа на учителите за диференцирането на специално-научни подходи и методи на обучение за работа с деца и ученици, нуждаещи се от обща и допълнителна подкрепа.

- Обучение на педагогическите специалисти в детските градини за извършване на ранно оценяване (скрининг) на развитието на детето и на риска от обучителни затруднения.

- Консултиране по конкретни казуси в частта подкрепа за личностно развитие.

Мярка 4: Сътрудничество и взаимодействие между педагогическите специалисти и обмен на добри практики.

- Организиране на форуми за споделяне на опит и добри практики от педагогическите специалисти – на училищно, общинско и областно ниво.

- Провеждане на кръгли маси, конференции, семинари, тренинги, фокус групи и др.

- Организиране представянето на опита на неправителствени организации / ***Национална асоциация на ресурсните учители-България***/ в прилагането на терапевтични методи и подходи при работата с децата и учениците със СОП.

По оперативна цел 3: Подобряване на материалните условия и достъпността на средата за обучение на деца и ученици със специални образователни потребности в институциите в системата на предучилищното и училищното образование.

Мярка 1: Подобряване на достъпната архитектурна и физическа среда в образователните институции като начин за предоставяне на равен достъп до образование на децата и учениците.

- Изграждане на съоръжения за достъпност на входовете на училищата и детските градини – рампи, асансьори и др..

- Изграждане и адаптиране на детски площадки и съоръжения за игра в училищата и детските градини за деца с увреждания.

- Изграждане на адаптирани санитарни възли в детските градини, училищата и обслужващите звена за децата със специални образователни потребности.

- Използване и прилагане на иновативни подходи и съвременни технологии за архитектурна и физическа достъпност, които в най-голяма степен да отговарят на потребностите на децата и учениците.

- Осигуряване на достъпност на информацията и комуникацията чрез създаване на мултимедийна образователна среда, специализиран софтуер, аудио-визуални средства, алтернативни форми на комуникация при деца със сензорни дефицити.

Мярка 2: Подобряване на специализираната подкрепяща среда в образователните институции.

- Създаване и оборудване на кабинет за ресурсно подпомагане във всяко училище и детска градина, в които има деца със СОП и периодично обновяване на ресурсните кабинети с дидактични материали и помагала.

- Обзавеждане на помещенията така, че да дават възможност да се устроят учебни места за ученици в инвалидни колички, както и учебни места за ученици с увреден слух, с достатъчна осветеност, която да позволява детето или ученикът свободно да отчита по устните на учителя.

- Оборудване при необходимост на учебни места за ученици с увреден слух с подходяща апаратура – FM системи и други, съвместими с личните слухови апарати или с кохлеарните импланти на децата или учениците.

- Осигуряване при необходимост на специализирана техника за ученици с нарушено зрение – брайлови машини, брайлови дисплеи, компютри със синтетична синтезаторна реч и други.

- Осигуряване при необходимост на устройства за проследяване на погледа чрез специализиран софтуер за използването им, суичове, софтуер за управление на компютър с глас, алтернативни клавиатури и мишки за ученици с комплексни физически увреждания.

- Осигуряване на подходящи помещения за кабинети за рехабилитация на слуха и говора, за логопедични кабинети, за ресурсни кабинети и специализирани кабинети.

- Осигуряване на достъп за обслужване на деца и ученици с увреждания в останалите помещения (библиотеки, административни кабинети и други).

- Организиране при необходимост на работни и игрови кътове за индивидуална работа или за работа на пода, както и кътове за почивка в класната стая или в стаята на групата, където заниманията и почивките се осигуряват с подкрепата на ресурсен учител или на помощник на учителя в помощ на децата и учениците със сензорно-интегративна дисфункция, комуникативни нарушения, разстройство от аутистичния спектър или други състояния, изискващи такава организация на пространството в класната стая в училището или в стаята на групата в детската градина.

- Реализиране на проекти по Националните програми на МОН, насочени към осигуряване на съвременна образователна среда, достъпност и сигурност на средата.

Мярка 4: Осигуряване на специализиран транспорт от дома на детето с увреждане до съответната детска градина, училище или ЦПЛР. Подкрепа и наблюдение на изпълнението на задълженията на общините за осигуряването на специализиран транспорт за децата с увреждания.

По оперативна цел 4: Подобряване на взаимодействието между участниците в образователния процес/деца и ученици, педагогически специалисти и родители/ и **междунституционално партньорство** за осигуряване на необходимата подкрепа.

Мярка 1: Развитие на ефективни форми на сътрудничество и взаимодействие с родителите на деца и ученици с обучителни трудности и със специални образователни потребности.

- Осигуряване на подкрепяща среда за семействата и близките на децата със СОП – консултиране на родители от ресурсни учители, психолози, логопеди, социални работници и др.

- Информирание на родителите за възможностите за продължаване на образованието на учениците със СОП след завършен VII кл. и X кл. и насочване за продължаване на образованието или за придобиване на първа степен на професионална квалификация от РЕПЛР към РЦПППО-област Монтана.

- Привличане и използване ресурса на родителите за включване в екипи, извънкласни форми и групи, интелектуален, емоционален ресурс и т.н.

- Прилагане на разнообразни и ефективни подходи за информиране на родителите за възможностите за обща подкрепа за личностно развитие и тяхната роля в процеса на приобщаващото образование.

- Провеждане на срещи с родителите/настойниците на децата и учениците с екипа за подкрепа за личностно развитие, с оглед предоставяне на актуална информация за състоянието на ученика, включително актуални медицински документи при наличие на такива, както и други документи с цел извършване на обективна оценка на образователните потребности от екипа от специалисти.

- Назначаване на социален работник в училищата и детските градини, който да изпълнява функцията на медиатор между семейството, обкръжението на детето/ученика и образователната институция.

- Повишаване информираността на родителите относно затрудненията в образователния процес на техните деца и възможностите за преодоляването им (консултации, допълнително обучение, форми за извънкласни и извънучилищни дейности).

- Работа с родителите и настойниците, които възпрепятстват децата редовно да посещават училище. Създаване на „Училище за родители“ в учебните заведения.

Мярка 2: Работа с родителите на деца и ученици с изявени дарби.

- Консултиране на родителите на деца с изявени дарби и насочване към специалисти за оказване на съдействие за по-нататъшното развитие на детето/ученика.

- Участие на ученици с изявени дарби в конкурси, пленери, олимпиади, школи, клубове и др., насочващи към развитие на дарби и таланти.

- Организиране на разяснителни и информационни кампании за предлаганите услуги за деца с изявени дарби.

- Осигуряване на специалисти в различните сфери на развитие и разработване на общински програми и мерки за стимулиране на деца с изяви дарби.

- Популяризиране на дарители, кампании и юридически лица, подкрепящи даровити и таланти деца.

Мярка 3: Подобряване на координацията и сътрудничеството между институциите по отношение на работата с децата в риск и деца, жертви на насилие.

- Прилагане на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция.

- Прилагане на Механизма за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище, утвърден със заповед № РД 09-1871/18.12.2015 година на министъра на образованието и науката.

- Съвместни дейности на институциите в системата на предучилищното и училищното образование с ОЗД и Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН) в подкрепа на деца с рисково поведение и жертви на насилие (периодични срещи, планове за действие, годишни анализи).

- Провеждане на срещи-разговори в училищата, с участието на ученици и представители на МВР, ОЗД, МКБППМН.

- Образователни програми и кампании в училище и/или в рамките на ЦОП и/или МКБППМН за превенция на рисково поведение (агресия; насилие; отклоняващо се и рисково поведение на деца и ученици).

- Провеждане на кампании срещу зависимостите (конкурси за написване на есета, рисунки и др. по повод: 31 май – световен ден без тютюнев дим; 26 юни – Международен ден за борба със злоупотребата и нелегалния трафик на наркотици; 18 октомври – Европейският ден за борба с трафика на хора; 1 декември – световен ден за борба със СПИН и др., разработка и разпространение на информационни материали под формата на флаери, дипляни и др.)

- Организиране на хепънинги.

Мярка 4: Взаимодействие между участниците в образованието и институциите по отношение на отпадането на учениците от задължително обучение в училище. Обединяване на усилията за връщане в образованието на отпаднали ученици.

- Ангажиране с конкретни мерки на обществените съвети, ученическите съвети, ученици и родители-доброволци в дейности, насочени към приобщаването на ученици в риск, ученици в неравностойно положение и подпомагането им да намерят и заемат своето място в училищния живот и в обществото.

- Провеждане на тематични игри и беседи от ученици в горен курс на ученици в начален и среден курс.

- Използване на пълния потенциал на наставничеството за работа с ученици, застрашени от отпадане от образователната система.

- Развитие на целодневна организация на учебния процес, като инструмент за превенция на отпадане от училище, за осигуряване на специализирана помощ при подготовката, за развиване на таланти и удовлетворяване на потребности и интереси.

- Сътрудничество с библиотеките, мерки за повишаване на грамотността в полза на предотвратяване на обучителните трудности и отпадане.

- Училищното ръководство да съдейства на учениците от училищния парламент да получават подкрепа и от органите на местно самоуправление при техни инициативи, свързани с живота на общността.

По оперативна цел 5: Сътрудничество с НПО и гражданското общество за подобряване на **обществената информираност** и съпричастност към целите и принципите на приобщаващото образование.

Мярка 1: Дейности, насочени към местната общественост за повишаване на **информираността по посока приобщаване на децата и учениците със специални образователни потребности в живота на общността.**

- Провеждане на информационни кампании и регионални инициативи по въпросите на приобщаващото образование в сътрудничество с НПО. В основата на кампаниите да стои идеята, че всяко дете със специални нужди има реалните възможности да води един пълноценен и сравнително независим живот, стига да бъде подкрепено своевременно и да му бъде предоставена тази възможност.

- Работа с родителските общности за преодоляване на негативни стереотипи и дискриминационни нагласи спрямо различните етноси и децата с увреждания. Целта на срещите е родителите на деца без специални образователни потребности да разберат, че децата с увреждания не представляват опасност за останалите деца и ученици, че всички деца могат да учат и че няма „необучаеми“ деца.

- Промяна на обществените нагласи в подкрепа на приобщаващото образование чрез разяснителни кампании.

- Организиране на благотворителни акции в подкрепа на децата в неравностойно положение.

- Организиране на кампании за информиране на семействата на деца с увреждания за правата, задълженията и възможностите за ранно включване на децата в образователната система.

- Развиване на разнообразни форми на сътрудничество с институции, с физически и юридически лица с нестопанска цел за подпомагане процеса на приобщаване на децата и учениците.

Мярка 2: Сътрудничество и изграждане на устойчиви партньорства с граждански организации в различни аспекти като квалификация на педагогическите специалисти, осигуряване на специалисти, проучвания, партньорски проекти.

IV. СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА. ИНДИКАТОРИ.

За проследяване напредъка в изпълнението на областната и общинските стратегии за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със заповед на областния управител се създава Звено за мониторинг и оценка /ЗМО/.

В състава на ЗМО се включват представители на всички заинтересовани страни – общинските администрации, Регионално управление на образованието, Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование, Център за специална образователна подкрепа, Областна администрация Монтана, Регионална здравна инспекция, РДСП, Център за кариерно ориентиране и др..

Звеното за мониторинг и оценка:

- Координира цялостната дейност по мониторинг и оценка на областната и общинските стратегии за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците;
- Планира и осъществява дейностите за мониторинг;
- Информира заинтересованите страни и обществеността за резултатите и препоръките от мониторинга;
- Разработва годишен мониторингов доклад за цялостното изпълнение на стратегията.

Дейностите по мониторинг и оценка включват:

- Създаване и постоянно актуализиране на база данни на областно ниво с разбивка по общини, свързани с личностно развитие на децата и учениците;
- Събиране на информация и анализ на индикаторите за прогреса в изпълнението на Стратегията;
- Текущ мониторинг на дейностите – събиране на информация, посещения на място, доклади от мониторинговите посещения;
- Провеждане на анкетно проучване за оценка на постигнатите резултати от прилагане на Стратегията.

Събирането на информация за изпълнените дейности и постигнатите индикатори по изпълнение на целите на областната стратегия започва три месеца преди да изтече срокът на

стратегията. В същия период започва и организацията за изготвянето на нова областна стратегия за следващия период.

За осъществяване на своята дейност членовете на ЗМО провеждат регулярни работни срещи за обсъждане на дейностите, свързани с наблюдение изпълнението на областната и общински стратегии за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците. Броя и темите на заседанията и разпределението на задачите се определят от екипа под ръководството на неговия председател.

Ежегодно представителите на общините - членове на ЗМО, изготвят отчет за изпълнението на годишните планове за подкрепа за личностно развитие за предходната година. Отчетът се базира на осъществяваните от тях наблюдения и посещения на място, събиране на информация и анализ на данни. Въз основа отчетите на общините и осъществяваните от ЗМО наблюдения се изготвя мониторингов доклад за изпълнението на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие в края на периода на действие на стратегията.

Мониторинговият доклад се предоставя за съгласуване от началника на Регионалното управление на образованието – Монтана, след което се утвърждава от Областния управител на област Монтана.

Постигането на оперативните цели на областната стратегия ще се следи чрез няколко **основни индикатора**, свързани с основни аспекти от цялостната промяна:

1. Брой нововъзникнали институции за подкрепа на личностното развитие – Центрове за подкрепа за личностно развитие;
2. Брой преобразувани институции;
3. Брой детски градини и училища, които самостоятелно организират и обезпечават ресурсното подпомагане на децата и учениците по чл. 283, ал. 4 от ЗПУО, брой деца/ученици със СОП в тях и процент спрямо общия брой деца и ученици със СОП;
4. Брой деца и ученици със СОП;
5. Брой педагогически специалисти, участвали в краткосрочни обучения за развитие на професионалните компетентности за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие;
6. Брой институции със значително подобрене на материалната база – нови елементи на достъпна архитектурна среда, разкрит кабинет;
7. Брой детски градини и училища, в които работят педагогически съветници и психолози.

V. ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА

Ролите и задачите на институциите на областно ниво, общините и другите заинтересовани страни в управлението и координацията на изпълнението на мерките и дейностите, включени в Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Монтана, се определят съответно от техните компетенции, съобразно нормативно регламентиранияте им функции и конкретни ангажименти. Целите се постигат с общите усилия на всички заинтересовани от процеса страни, в съответствие с компетенциите им и планираните цели и дейности.

Областен управител

Областният управител, в качеството си на едноличен орган на изпълнителна власт, осъществява държавното управление по места и осигурява съответствие между националните и местните интереси при провеждане на регионалната политика, като организира разработването и изпълнението на областни планове, стратегии и програми за регионално развитие, осъществява взаимодействие с органите на местното самоуправление и местната администрация.

Съгласно определените функции в рамковата нормативна уредба, областният управител има следната роля и отговорности в изпълнението на настоящата стратегия:

- организира разработването на Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците въз основа на анализ на потребностите от подкрепа във всяка община на територията на областта;
- внася проекта на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Монтана за обсъждане и съгласуване от Областния съвет за развитие;
- утвърждава Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Монтана;
- координира общините на територията на областта при разработването и изпълнението на общинските стратегии за личностно развитие на децата и учениците;
- утвърждава Мониторинговия доклад за изпълнението на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Монтана;

Общини

Общината е основна административно-териториална единица, в която се осъществява местното самоуправление. Органи на местното самоуправление и местната администрация в общината са общинският съвет и кметът на общината.

Общините отговарят за цялостното изпълнение на общинските стратегии за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на тяхната територия и приноса към изпълнението на Областната стратегия в съответствие с нормативно определените им правомощия.

Роля и отговорности на кмета на общината

- организира разработването на Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на общинско равнище въз основа на утвърдената от Областния управител Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците;
- организира разработването на годишен план за дейностите за подкрепа на личностното развитие на територията на общината;
- организира разработването на годишен отчет за изпълнението на дейностите за подкрепа на личностното развитие на територията на общината до 01 март на следващата година;
- изпращат на областния управител приетите общинските стратегии, съгласуваните и приети годишни общински планове и техните отчети;
- възлага дейности в изпълнение разпоредбите на чл. 198 от ЗПУО;
- събира и актуализира база данни свързани с личностно развитие на децата и учениците и следи за изпълнението на индикаторите за оценка на стратегията.

Роля и отговорности на Общинския съвет

- приема Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на територията на общината за период от две години - чл. 197, ал .1 и 2 от ЗПУО;
- ежегодно - до 30 април, приема годишния план за дейностите за подкрепа на личностното развитие на общинско ниво, след съгласуване със РУО – Монтана;
- приема решения в изпълнение разпоредбите на чл. 198 от ЗПУО.

Институциите в системата на предучилищното и училищно образование на територията на област Монтана – детски градини, училища, центрове за подкрепа на личностното развитие и специализираните обслужващи звена

Институциите в системата на предучилищното и училищно образование на територията на област Монтана – детски градини, училища, центрове за подкрепа на личностното развитие и специализираните обслужващи звена следва да осигуряват подкрепа за личностно развитие на децата и учениците съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги. В съответствие с разпоредбите на ЗПУО и Наредбата за приобщаващо образование, институциите в системата на предучилищното и училищното образование чрез самостоятелно разработените и прилагат цялостни политики за: подкрепа за личностно развитие на детето и ученика; за изграждане на позитивен организационен климат; за утвърждаване на позитивна дисциплина; за развитие на училищната общност.

Институциите в системата на предучилищното и училищно образование са основните изпълнители на заложените цели, мерки и дейности в Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Монтана.

РУО – Монтана

- съгласува Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Монтана;
- съгласува годишния план за дейностите за подкрепа на личностното развитие на всяка община;
- събира и актуализира база данни, свързани с личностно развитие на децата и учениците, и следи за изпълнението на индикаторите за оценка на стратегията;
- поема оперативната и техническа координация на изпълнението на Стратегията с подкрепата на областна администрация и общините;
- сътрудничи с областната и общинските администрации и с неправителствени организации при осъществяването на планираните дейности в стратегията.

VI. КОМУНИКАЦИОННА ПРОГРАМА

Настоящата комуникационна програма представлява система от цели, методи и дейности, които биха могли да подпомогнат популяризирането на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Монтана. Програмата предвижда различни информационни мероприятия, които да осигурят публичност на Стратегията по време на нейната реализация и по този начин да утвърдят във времето нейния положителен образ.

Водещите принципи на комуникационната програма са:

- Целенасоченост – ясно дефинирани цел и аудитория на всяко комуникационно послание;
- Прозрачност – яснота и всеобхватност на информацията, разпространена в общественото пространство за Стратегията;
- Достъпност на информацията – достигане на посланията и комуникираната информация до най-голям брой заинтересовани лица;
- Качество на информационните ресурси – изчерпателност, задълбоченост и аналитичност на комуникационните послания;
- Позитивност на комуникационните послания – изграждане на климат на доверие и съпричастие с всички заинтересовани страни с оглед на ефективното изпълнение на Стратегията;

- Партньорство – открит диалог и сътрудничество в комуникационния обмен с всички заинтересовани страни, с неправителствените организации и сдружения и медии.

Основните цели на комуникационната програма на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците са:

- да представи и популяризира сред широката общественост и заинтересованите страни резултатите, ползите и положителните ефекти от изпълнението на Областната стратегия;

- да спомогне за изграждане на обществена подкрепа към политиките на приобщаващо образование.

Подходите, които ще се прилагат при изпълнението на комуникационната програма включват изграждане на адекватна и възпроизвеждаща се информационна среда чрез:

- подаване на достатъчна информация в общественото пространство;
- търсене на отзвук и обратна връзка от разпространената информация;
- прецизен избор на отделните информационни фрагменти и разполагането им в пространството на отделните канали с цел възходящо мултиплициране на посланията.

Основни комуникационни методи, които могат да бъдат използвани:

- *Директната комуникация* – предоставяне на възможност на заинтересованите страни и на широката общественост да споделят своите мнения, гледни точки и предложения в рамките на дискусии, кръгли маси и дебати;

- *Комуникацията чрез масовите медии* - предоставяне на информация относно изпълнението на Областната стратегия чрез пресконференции, брифинги, съобщения за медиите, неформални работни срещи с журналисти;

- *Комуникация чрез Интернет и информационни материали* - Поддържане и актуализиране на информацията за Областната стратегия в уеб сайтовете на партньорите и на заинтересованите страни - Областна администрация, общините, Регионално управление на образованието и Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – област Монтана. Разработване и публикуване на тематични информационни материали и снимков архив, съобразени с визията, целите и приоритетите на Стратегия.

- *Работа с партньори* - да се подкрепят инициативи на гражданското общество и НПО в сферата на приобщаващото образование насочени към групи, които трудно могат да бъдат достигнати чрез средствата за масово осведомяване.